

Ole Rognstad

**Plan for landbruksstatistikken
etter 1999**

Notater

PLAN FOR LANDBRUKSSTATISTIKKEN ETTER 1999

Forord	2
1. Sammendrag.....	3
2. Formål.....	4
3. Ressurser.....	5
4. Avgrensing av landbruksstatistikken.....	5
5. SSBs rolle som produsent av landbruksstatistikk.....	6
5.1. Landbruksstatistikk i SSB	6
5.2. Landbruksstatistikk produsert av andre.....	6
5.3. Framtidig arbeidsdeling.....	7
6. Målgrupper.....	8
7. Framtidige behov for statistikk	9
7.1. Jordbruket.....	9
7.2. Skogbruket.....	10
7.3. EØS	10
7.4. Nærmere konkretisering av databehov	11
7.5. Prioriteringer	11
8. Koordinering og samarbeid	11
8.1. Internt i SSB	11
8.2. Nasjonalt.....	11
8.3. Internasjonalt.....	12
9. Datafangst.....	12
9.1. Nærmere om utvalgstillinger	14
10. Utviklingsoppgaver	15
11. Produkter.....	16
11.1. Produktprofil	16
11.2. Formidling.....	16
11.2.1. Internett.....	16
11.2.2. Papirbasert publisering	17
11.2.3. Spesialoppdrag.....	17
11.2.4. Rapportering til Eurostat.....	17
Vedlegg.....	18
1. Emnevis oversikt statistikkbehov og aktuelle datakilder	18
De sist utgitte publikasjonene i serien Notater	22

Forord

I 1989-90 ble det utarbeidet en plan for landbruksstatistikken på 90-tallet. Planperioden er nå over, og det er naturlig med en gjennomgang av den løpende statistikken i form av en evaluering av 90-åra og en ny plan for de kommende åra.

Under planleggingen av Jordbrukstelling 1999 ble det foretatt en grundig kartlegging av statistikkbehov og datakilder. Videre ble prinsipper og definisjoner gjennomgått. Resultater fra dette arbeidet utgjør et viktig grunnlag for den framtidige løpende statistikken.

Arbeidet med den nye planen har vært organisert i som et prosjekt. Prosjektgruppa har hatt følgende deltakere:

Seksjon for primærnæringsstatistikk (S430):	Berit Bjørlo, Astri Kløvstad, Dagfinn Sve, Anne Snellingen Bye og Ole Rognstad
Kontor for IT (K403):	Jan Erik Wålberg
Seksjon for statistiske metoder og standarder (S720):	Arnfinn Schjalm

Ole Rognstad har vært prosjektleder og Ole O. Moss, seksjonssjef ved S430, har utgjort styringsgruppa.

Under veis i prosjektet har det vært utarbeidet flere grunnlagsdokumenter ved S430:

- Svakheter og mangler ved dagens jordbruksstatistikk (BBj 10.06.99, revidert 08.07.99)
- Svakheter og mangler ved dagens skogbruksstatistikk (Kod 10.06.99, revidert 09.07.99)
- Bruk av Landbruksregisteret som basisregister for landbruksstatistikk etter 1999 (ASB 10.06.99)
- Bakgrunn, behov for landbruksstatistikk og landbruksstatistikk utarbeidet i andre institusjoner (ORo 29.06.99, revidert 28.07.99)
- Plan for landbruksstatistikken etter 1999. Beskrivelse av status og utvikling (ORo 06.10.99, revidert 03.11.99)

Videre har det blitt gjennomført beregning av utvalgsusikkerhet for ulike kjennemerker i utvalgstillingene for perioden 1990-98. Det vil også bli utarbeidet dokument som detaljerer opplegget for framtidige utvalgstillinger.

Plan for landbruksstatistikken etter 1999 er i første rekke ment for intern bruk i SSB, men et utkast til plan har vært forelagt Rådgivende utvalg for landbruksstatistikk.

1. Sammendrag

Det er utarbeidet en overordnet plan for den framtidige landbruksstatistikken ved Seksjon for primærnæringsstatistikk (S430). Formålet er å klargjøre hvilke statistikkbehov seksjonen tar sikte på å dekke og hvordan behovene skal dekkes på en effektiv måte. Planen tar utgangspunkt i at ressursene til landbruksstatistikk i SSB ikke vil endres vesentlig de nærmeste åra.

I hovedsak avgrenses landbruksstatistikk til produksjon av ubearbeida varer innen næringene jordbruk og skogbruk. Videre er det aktuelt å kartlegge omfanget av tilleggsnæringer som drives i tilknytning til tradisjonelt landbruk. Det kan dessuten bli aktuelt å dekke entreprenørvirksomhet innen jord- og skogbruk.

Det utarbeides også offisiell landbruksstatistikk av andre institusjoner enn SSB. Særlig gjelder dette innen økonomisk statistikk. Med virkning fra 01.07.2000 slås flere statlige institusjoner under landbruksdepartementet (LD) sammen til Statens landbruksforvaltning. Den nye institusjonen vil forvalte en stor del av de administrative dataene innen jordbruket som i dag utgjør grunnlag for statistikk utarbeidet av S430. Statens landbruksforvaltning vil dessuten forvalte Landbruksregisteret, som vil utgjøre basisregister for den framtidige landbruksstatistikken.

S430 foreslår ikke endringer i eksisterende arbeidsdeling mellom institusjonene. En utvikling med stadig ny teknologi, omlegging av administrative datasystemer og organisatoriske endringer tilsier imidlertid ingen statisk situasjon framover. Et felles basisregister (Landbruksregisteret) og omfattende administrative systemer gjør det mulig for andre aktører å produsere og distribuere landbruksstatistikk og individdata for forskning og planlegging. I de nærmeste åra vil utviklingen av Statens landbruksforvaltning og en eventuell etablering av en sentral tilskuddsdatabase for jordbruket bli viktig. S430 har løpende kontakt med Statens Kornforretning, og spørsmålet om framtidig rollefordeling er drøftet.

Ut fra hva vi anser å være våre sterke sider bør følgende oppgaver prioriteres:

- Løpende kartlegging av behov for offisiell landbruksstatistikk
- Skaffe data som ikke finnes i administrative datasystemer
- Skaffe data for enheter som ikke omfattes av administrative systemer
- Utføre kobling av datakilder, både administrative data og egne undersøkelser
- Holde vedlike tidsserier, basert både på administrative data og egne undersøkelser
- Arbeide for at statistiske prinsipper og definisjoner følges i størst mulig grad av andre institusjoner som samler inn data som utnyttes eller kan utnyttes som grunnlag for offisiell statistikk
- Ha hovedansvaret for internasjonalt samarbeid på området landbruksstatistikk

De viktigste brukerne av landbruksstatistikk er forvaltningen på sentralt nivå og utrednings- og forskningsinstitusjoner. Andre brukere er forvaltningen på fylkes- og kommunenivå, næringsorganisasjonene i landbruket, næringslivet, media og allmennheten. På sentralt nivå er det LD og Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) som er de største brukerne. Særlig er kontakten med NILF hyppig i forbindelse med den årlige oppdateringen av jordbrukets totalregnskap og forberedelsene til jordbruksforhandlingene.

Det er behov for landbruksstatistikk i forbindelse med resultatevaluering, utforming av ny politikk og utforming av virkemidler innen flere områder: tradisjonell næringsutøvelse, areal- og miljøpolitikk, samt bosetting og distriktutvikling. Grensen mellom områdene er flytende, og statistikk utarbeidet for et formål kan også være relevant for de andre områdene. Norge har dessuten forpliktelser ifølge EØS-avtalen.

Innen jordbruket vil statistikk for utarbeiding av totalregnskapet fortsatt ha høy prioritet. Statistikk som belyser jordbrukets produksjon av fellesgoder og miljørelatert statistikk vil få økende betydning. Det samme regner vi med vil skje innen skogbruket. For skogbruket har en også registrert økt

etterspørsel etter statistikk over ulike kostnadsfaktorer. Strukturstatistikk for landbrukseiendommer og driftsenheter i jordbruket har også høy prioritet.

En vesentlig del av S430s datafangst kommer allerede fra administrative datakilder. Landbruket er godt dekket av administrative systemer, men for enkelte systemer gjenstår det en del kontroll og tilrettelegging både eksternt og ved S430 før dataene kan utnyttes fullt ut til statistikkproduksjon. På sikt er det aktuelt å utnytte elektronisk innrapporterte data fra næringsoppgaver og regnskap i landbruksstatistikken.

S430 vurderer det som nødvendig med årlige statistiske undersøkelser i form av utvalgstillinger. Slike tellinger gir fleksibilitet til å ta opp aktuelle tema, noe det er små muligheter for i de administrative systemene. Et operativt opplegg med utvalgstillinger gjør oss dessuten i stand til på kort varsel å erstatte sentrale administrative data som måtte forsvinne. Vi foreslår derfor at det fra og med 2000 etableres et hovedutvalg som gir grunnlag for å publisere statistikk for vanlig forekommende kjennemerker på fylkesnivå. Videre etableres det et underutvalg for avling av poteter og grovfôrvekster. For hovedutvalget foreslås følgende opplegg:

- Landbruksregisteret, ajourholdes løpende, utgjør registergrunnlag
- Aktiv oppgaveplikt for skogeiendommer med minst 25 dekar produktivt skogareal og driftsenheter i jordbruket med minst 5 dekar jordbruksareal
- Felles utvalg for jordbruk og skogbruk
- Tellingstidspunkt 1. juni
- Rullerende utvalg

Det kan i framtida bli aktuelt å publisere noe mindre detaljert statistikk fra hver enkelt administrativ datakilde, men dette må skje i forståelse med den enkelte dataeier. I stedet kan vi tenke oss å legge større vekt på statistikk som bygger på flere enkeltkilder og tidsserier. Dette kan gjelde statistikk som bygger på eksisterende data ved S430 eller en kombinasjon av landbruksdata og data fra andre seksjoner i SSB. Seksjonen vil satse på å bygge opp kompetanse på presentasjon av statistikk på kart.

Innen området informasjonsspredning går den teknologiske utvikling for tida meget raskt. Seksjon 430 vil ikke ha ressurser og kompetanse til å ligge i front på området, og vi regner med å benytte de informasjonskanaler som Seksjon for informasjon og publisering legger til rette for i SSB. S430 vil prioritere følgende:

- Brukervennlige hjemmesider på internett
- Utformingen av de to "samle-NOSene" Jordbruksstatistikk og Skogstatistikk vurderes i lys av det nye rammeverket for publisering av offisiell statistikk
- Fortsatt høy beredskap for produksjon av skreddersydd statistikk

2. Formål

Planen skal klargjøre *hvilke* statistikkbehov innen landbruket som Seksjon 430 tar sikte på å dekke i kommende 10-årsperiode, med vekt på første del av perioden. Videre skal prosjektet foreslå *hvordan* behovene skal dekkes på en effektiv måte, med vekt på metode/opplegg og produktutforming tilpasset brukerne. Med unntak av utvalgstillinger skal prosjektet ikke resultere i detaljerte planer for de enkelte produkter. Nærmere konkretisering, tildeling av ressurser og prioriteringer vil bli gjort i de årlige virksomhetsplanene.

Utvalgstilling for landbruket er i dag seksjonens viktigste løpende produkt og er det produktet som tar mest ressurser. Det antas at utvalgstillinger vil stå sentralt også i den framtidige landbruksstatistikken. Et viktig formål med prosjektet er derfor å evaluere utvalgstillingene på 90-tallet og utarbeide en rammeplan for framtidige utvalgstillinger.

3. Ressurser

Planen har en tidshorisont på 10 år. Det er umulig å vite hvilke ressurser SSB vil ha til rådighet i et slikt tidsperspektiv og hvordan landbruk vil bli prioritert. I prinsippet får SSB tildelt ressurser årlig over statsbudsjettet, og internt i SSB fordeles ressurser for et år om gangen i forbindelse med virksomhetsplanleggingen. Planen tar utgangspunkt i at ressursene til landbruksstatistikk i SSB ikke vil endres vesentlig de nærmeste åra.

4. Avgrensning av landbruksstatistikken

Ved S430 brukes begrepet landbruk til vanlig som felles benevnelse for næringene jordbruk (inkludert hagebruk og husdyrhold) og skogbruk, begrenset til produksjon av ubearbeida varer på basisenhetene *driftsenhet i jordbruket* og *skogeiendom*. Denne avgrensingen vil i hovedsak gjelde for denne planen.

Standard for næringsgruppering (SN94) har følgende inndeling av jordbruk og skogbruk:

NÆRINGSHOVEDOMRÅDE A JORDBRUK OG SKOGBRUK

Næring 01 Jordbruk og tjenester tilknyttet jordbruk. Jakt og viltstell

Næringshovedgruppe 01.1 Dyrking av jordbruks- og hagebruksvekster

Næringshovedgruppe 01.2 Husdyrhold

Næringshovedgruppe 01.3 Kombinert husdyrhold og planteproduksjon

Næringshovedgruppe 01.4 Tjenester tilknyttet jordbruk

Næringshovedgruppe 01.5 Jakt og viltstell og tjenester tilknyttet jakt og viltstell

Næring 02 Skogbruk og tjenester tilknyttet skogbruk

Næringshovedgruppe 02.0 Skogbruk og tjenester tilknyttet skogbruk

Næringsgruppe 02.01 Skogbruk

Næringsgruppe 02.02 Tjenester tilknyttet skogbruk

I forhold til SN94 avgrenses landbruksstatistikken ved S430 til næringshovedgruppene 01.1 Dyrking av jordbruks- og hagebruksvekster, 01.2 Husdyrhold (unntatt tamreindrift¹) og 01.3 Kombinert husdyrhold og planteproduksjon, samt næringsgruppe 02.01 Skogbruk.

Under 01.4 Tjenester tilknyttet jordbruk inngår entreprenører som f.eks. utfører jordarbeiding, sprøyting, innhøsting o.l. Foreløpige har slik virksomhet lite omfang. Annen virksomhet som inngår er: anleggsgartnere, inseminører, klipping av sauer, trimming og dressur av hunder, hundepensjonater, oppstalling av hester m.m.

Under 01.5 Jakt og viltstell mv. inngår selfangst, egg- og dunsanking. Statistikk for selfangst utarbeides sammen med statistikk for næring 05 Fiske og fangst mv. Jakt og viltstell omfatter ikke jakt drevet som sport og rekreasjon eller utleie av jaktrett.

Det er nære forbindelser mellom landbruk og næringsmessig utnyttelse av jaktrett. Retten til jakt tilhører grunneier, og utleie av retten, eventuelt kombinert med tilbud om overnatting, servering, guiding mv., drives ofte i kombinasjon med tradisjonell landbruksvirksomhet. Det samme er tilfelle med fiskeretter som tilhører grunneier. Det er aktuelt for S430 å utarbeide statistikk over denne type virksomhet og andre såkalte tilleggsnæringer som drives i tilknytning til tradisjonelt landbruk og som er basert på ressursgrunnlaget i landbruket.

Næringsgruppe 02.02 Tjenester tilknyttet skogbruk omfatter blant annet driftsplanlegging, tømmermåling og entreprenørvirksomhet. Skogentreprenører utfører en vesentlig del av avvirkning og

¹ Statistikk over tamreindrift utarbeides av Reindriftsforvaltningen.

framkjøring av skogvirke og tar etter hvert også på seg kulturarbeid. Kvantum tømmer hogd og framkjørt av entreprenør mv. er registrert i utvalgstillingene på 90-tallet. Entreprenørvirksomheten er av interesse for skogstatistikken i flere sammenhenger, og det kan i framtida bli aktuelt å utarbeide mer statistikk for denne virksomheten.

Generelt inngår næringsvirksomhet under 01.4, 01.5 og 02.02 i Bedrifts- og Foretaksregisteret. Eventuelt initiativ fra S430 til økt statistikkproduksjonen innen disse områdene bør derfor skje i samråd med Seksjon for bedriftsregister og eventuelle andre berørte seksjoner.

5. SSBs rolle som produsent av landbruksstatistikk

5.1. Landbruksstatistikk i SSB

I SSB produseres landbruksstatistikk ved Seksjon for primærnæringsstatistikk (S430). S430 skaffer selv til veie det meste av datagrunnlaget, enten fra eksterne administrative registre eller fra statistiske undersøkelser. Seksjonen utnytter også data om inntekt, formue og skatt tilrettelagt av Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk. Videre har S430 i flere år samarbeidet med Seksjon for miljøstatistikk (S220) om rapporten "Resultatkontroll jordbruk", som belyser status og utvikling for gjennomføring av miljøtiltak innen jordbruket.

Foruten Jordbrukstelling 1999 omfatter landbruksstatistikken ved S430 følgende produkter:

Jordbruk	Skogbruk
<ul style="list-style-type: none"> • Utvalgstilling for landbruket ("jordbruksdelen") • Avling av poteter og grovfôrvekster (utvalgstilling) • Avling av korn og oljefrø (AD) • Søknader om produksjonstilskudd (AD) <ul style="list-style-type: none"> • 31. juli • 31. desember • Kontrollerte slakt (AD) • Bøndernes inntekt og formue (AD) • Investerings tiltak i jordbruket med statstilskudd (AD) • Landbruksvikarer (AD, betalt oppdrag) • NOS Jordbruksstatistikk • Resultatkontroll av miljøtiltak i jordbruket (betalt oppdrag i samarbeid med S220) 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvalgstilling for landbruket ("skogbruksdelen") • Skogavvirkning (AD) • Skogkultur og grøfting (AD) • Skogsveier (AD) • Totalregnskapet for skogbruket • NOS Skogstatistikk

AD = administrative data

S430 produserer også statistikk over omsetning av fast eiendom. Her inngår "landbruk/fiske" som en egen eiendomskategori.

5.2. Landbruksstatistikk produsert av andre

Offisiell landbruksstatistikk er ikke avgrenset til statistikk utarbeidet av SSB. Også andre institusjoner gjennomfører statistiske undersøkelser innen landbruket eller sammenstiller data. Særlig innen økonomisk statistikk er andre institusjoner tungt inne. De viktigste institusjoner med tilhørende statistikker og data er:

- Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) gjennomfører *Driftsgranskningene i jord- og skogbruk* og utarbeider *Totalkalkylen for jordbruket*. Totalkalkylen inngår i Nasjonalregnskapet. NILF utarbeider dessuten: *Resultatkontroll for gjennomføring av landbrukspolitikken, Volum- og prisindekser for jordbruket og Referansebrukberegninger*.
- Landbrukets Prisentral (LPC) utarbeider *Jordbrukets Prisindeks* og *prisstatistikk for produkter og produksjonsmidler innen jordbruket*. Videre utarbeider LPC *Avlingsstatistikk for hagebruksvekster*.
- Statens kornforretning (SKF) publiserer statistikk fra søknader om produksjonstilskudd og noe avlingsstatistikk for korn og oljefrø. SKF forvalter en rekke ordninger som genererer data: *Markedsordningen for korn, Produksjonstilskudd i jordbruket og Velferdsordninger i jordbruket*. Dessuten er SKF eier av *Landbruksregisteret*.
- Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (NIJOS) gjennomfører følgende undersøkelser basert på utvalgsmetodikk (prøveflater): *Landsskogtakseringen, Overvåking av skogskader og Overvåking av kulturlandskap*. Dessuten gjennomføres det totalregistreringer i systemene *Markslog i økonomisk kartverk* og *Jordsmonnsdata*. Flere av systemene til NIJOS er ikke landsdekkende.
- Statens landbrukstilsyn utarbeider *statistikk over salg av kraftfôr, handelsgjødsel og kalk, samt salg og bruk av plantevernmidler*.

Andre institusjoner som forvalter data som er eller kan være grunnlag for offisiell statistikk er: Fraktkontoret for slakt, Omsetningsrådet, Landbruksdepartementet, Landbruksbanken og Debio. I tillegg har salgssamvirket i landbruket en betydelig produksjon av statistikk som også gjøres tilgjengelig for andre.

Stortinget har vedtatt å slå sammen LPC, SKF, Fraktkontoret for slakt, Omsetningsrådet og deler av Landbruksbanken¹ med virkning fra 1. juli 2000. Den nye institusjonen har fått navnet Statens landbruksforvaltning (SLF). SLF vil forvalte en stor del av de administrative dataene innen jordbruket som i dag utgjør grunnlag for offisiell statistikk utarbeidet av S430. Videre vil SLF forvalte Landbruksregisteret som vil utgjøre basisregister for den framtidige landbruksstatistikken.

På oppdrag fra LD gjennomførte Statens kornforretning høsten 1999 et forprosjekt vedrørende etablering av en sentral tilskuddsdatabase for jordbruket, primært tenkt brukt til evaluering og kontroll av virkemidlene i jordbruket. S430 var representert i referansegruppa for prosjektet. Basen tenkes etablert i løpet av 2001- 2002. Per dato er det ikke fattet beslutning om etablering av basen og eventuelt hvem som skal forvalte den. Den mest nærliggende forvalter av basen er SLF, men SSB er et aktuelt alternativ.

5.3. Framtidig arbeidsdeling

Nåværende arbeidsdeling mellom SSB og andre institusjoner har gått seg til over tid. Vi kan ikke peke på opplagte områder av landbruksstatistikken som er feilplassert, og vi foreslår derfor ikke endringer i eksisterende arbeidsdeling. En fortsatt utvikling med stadig ny teknologi, omlegging av administrative datasystemer og organisatoriske endringer tilsier imidlertid ingen statisk situasjon framover.

Utviklingen gjør det mulig for flere (offentlige) aktører å produsere og distribuere landbruksstatistikk og individdata for forskning og planlegging:

- *Felles basisregister*: Landbruksregisteret gjør det i teorien mulig for andre enn SSB å gjennomføre statistiske undersøkelser i landbruket og stille sammen administrative data med grunnlag i et pålitelig register. Dog vil disse aktørene ikke ha adgang til å pålegge oppgaveplikt eller ha rett til å utnytte statlige eller landsomfattende kommunale administrative datasystemer, slik SSB har ifølge statistikkloven.

¹ Den resterende delen av Landbruksbanken slås sammen med SND.

- Eiere av administrative datasystemer har behov for statistikk for intern bruk, og denne statistikken kan gjøres tilgjengelig for andre, f.eks. via internett, uten store merkostnader.

En slik utvikling kan ses på som sunn konkurranse eller unødvendig dobbeltarbeid. Dobbeltarbeid kan på sikt medføre krav om samordning mellom berørte institusjoner.

Flere produsenter av landbruksstatistikk kan være negativt for kvaliteten av statistikken. Det gjelder særlig kravene til sammenlignbarhet (i rom og over tid) og sammenheng (med annen statistikk innen næringen og/eller med statistikk for andre næringer).

I de nærmeste 2-3 åra vil etableringen av Statens landbruksforvaltning og en eventuell sentral tilskuddsdatabase for jordbruket bli viktig for jordbruksstatistikken. Vi ser behov for en avklaring av arbeidsdelingen mellom den nye etaten og SSB når det gjelder produksjon av statistikk for jordbruket, og vi har allerede etablert god kontakt med personer i det nåværende SKF.

SSB bør prioritere områder der vi har fortrinn i forhold til andre og/eller områder som ikke dekkes av andre. Områder som vi anser oss som sterke på er: planlegging og gjennomføring av statistiske undersøkelser, kobling av ulike datakilder, samordning og standardisering av data og tilrettelegging av data for forskning og planlegging.

Selv om det nesten til enhver tid er spørsmål etter statistikk som ikke eksisterer, er det neppe store udekkede områder innen den tradisjonelle landbruksstatistikken. Et eksempel på et område som er relativt dårlig dekket med løpende statistikk er hagebruket. SSB gjennomførte en hagebrukstelling i 1999 (10 år siden forrige telling), og det kan være aktuelt å gjennomføre en ny undersøkelse om 3 - 5 år.

I grenselandet mellom landbruk og miljø regner vi med et økende behov for statistikk i tida framover. Eksempler på områder med dårlig dekning i dag er: jordbrukets kulturlandskap, omdisponering av jordbruksareal til andre formål, skogens rolle i klima- og energisammenheng. For deler av den miljørelaterte statistikken vil en stå overfor betydelige metodiske utfordringer.

Prioriterte oppgaver for SSB bør være:

- Løpende kartlegging av behov for offisiell landbruksstatistikk
- Skaffe data som ikke finnes i administrative datasystemer
- Skaffe data for enheter som ikke omfattes av administrative systemer
- Utføre kobling av datakilder (både administrative data og egne undersøkelser)
- Holde vedlike tidsserier (både administrative data og egne undersøkelser)
- Arbeide for at statistiske prinsipper og definisjoner følges i størst mulig grad av andre institusjoner som samler inn data som utnyttes eller kan utnyttes som grunnlag for offisiell statistikk
- Ha hovedansvaret for internasjonalt samarbeid på området landbruksstatistikk (jf. statistikkloven)

Ifølge statistikkloven har vi rett til å påvirke nye administrative systemer og statistiske undersøkelser utført av statsforvaltningen eller landsomfattende kommunal organisasjon. Vel så viktig som de formelle rettighetene vil være vår evne til å være "føre var" og ta kontakt med de rette institusjoner og personer på riktig tidspunkt.

6. Målgrupper

De viktigste brukerne av landbruksstatistikk er forvaltningen på sentralt nivå og utrednings- og forskningsinstitusjoner. Andre brukere er forvaltning på fylkes- og kommunenivå, næringslivet, næringsorganisasjonene i landbruket, media og allmennheten.

På sentralt nivå er det Landbruksdepartementet og NILF som er de viktigste brukerne. Særlig er kontakten mellom S430 og NILF hyppig i forbindelse med den årlige oppdateringen av jordbrukets totalregnskap og -budsjett. Næringsorganisasjonene i jordbruket får også dekket deler av sitt statistikkbehov gjennom dette arbeidet.

Miljøverndepartementet og Statens forurensningstilsyn er også brukere av landbruksstatistikk. Blant annet utarbeider S430 i samarbeid med S220 årlig publikasjonen "Resultatkontroll jordbruk" på oppdrag fra LD og MD. Publikasjonen sammenstiller miljørelevante data om jordbruket for å kunne dokumentere og evaluere resultatene av miljøretta tiltak.

Forvaltningen regner med at dokumentasjon, overvåking og resultatoppfølging vil være sentrale oppgaver i tida framover, både for å følge opp nasjonale målsettinger for landbruket og internasjonale avtaler. Det antas at disse oppgavene vil medføre økt behov for statistikk, men behovene kan bli endret fra tradisjonell statistikk relatert til produksjon og over mot statistikk som beskriver landbrukets multifunksjonelle rolle (biodiversitet, kulturlandskap, sysselsetting, etablering av nye næringer i tilknytning til landbruksvirksomhet mv.).

Blant forsknings- og utredningsinstitusjoner er NILF, NLH, Jordforsk og Senter for bygdeforskning jevnlig brukere av landbruksstatistikk. Disse institusjonene vil ofte etterspørre skreddersydd statistikk eller tilgang til tilrettelagte data på individnivå som de selv kan bearbeide videre.

SSB har også som oppgave å utføre rapportering av data til internasjonale organisasjoner, i første rekke rapportering til Eurostat hjemlet i EØS-avtalen.

7. Framtidige behov for statistikk

Beskrivelsen av behovene bygger på løpende forespørsler om statistikk som S430 mottar, synspunkter innhentet fra statistikkbrukerne i forbindelse med planlegging av den fullstendige tellingen i 1999, arbeid med SSBs strategiplan og møter i Rådgivende utvalg for landbruksstatistikk. Videre omtales kort forpliktelser ifølge EØS-avtalen.

Behovene for landbruksstatistikk kan knyttes til resultatevaluering, utforming av ny politikk og utforming av virkemidler innen flere områder: tradisjonell næringsutøvelse, areal- og miljøpolitikk, samt bosetting og distriktutvikling. Grensen mellom områdene er flytende, og statistikk utarbeidet for et formål kan også være relevant for de andre områdene.

Utviklingen i næringspolitikken i tida framover vil ha stor betydning, og her er forholdene i jordbruket og skogbruket forskjellige.

7.1. Jordbruket

Jordbruket er gjenstand for offentlig styring gjennom en rekke tiltak. I forbindelse med de årlige jordbruksforhandlingene trengs det et omfattende datagrunnlag med høy pålitelighet. Etter at inntektsmålet om jevnstilling mellom bønder og industriarbeidere ble tonet ned, har totalregnskapet for jordbruket fått større betydning. SSB er en viktig leverandør av statistikk til totalregnskapet, og regnskapet inngår som sektorregnskap i SSBs nasjonalregnskap.

Retningslinjene for den nåværende jordbrukspolitikken er gitt i Stortingsproposisjon nr. 8 (1992-93) "Landbruk i utvikling". Landbruksdepartementet la i desember 1999 fram en ny stortingsmelding om jordbrukspolitikken, Stortingsmelding nr. 19 (1999-2000) "Om norsk landbruk og matproduksjon". I meldingen legges det fortsatt vekt på behov for lavere priser og reduserte kostnader i jordbruket. Meldingen fokuserer også jordbrukets rolle som produsent av fellesgoder som kulturlandskap og biologisk mangfold, og jordbruket ses fortsatt på som viktig for sysselsetting og bosetting i distriktene.

Videre tar meldingen opp forhold omkring jordvern og jordleie, og det foreslås endringer i odels- og konsesjonslov som berører gjeldende definisjon av landbrukseiendom. Det sistnevnte kan på sikt få betydning for avgrensningen av landbruksstatistikken.

Jordbruket vil trolig i åra framover stå overfor nye utfordringer som følge av internasjonale avtaler. En ny runde med forhandlinger i regi av WTO startet opp i slutten av 1999, men brøt sammen. Forhandlingene vil ventelig bli tatt opp igjen. Målet er ytterligere reduksjon i støtten til jordbruket og en friere handel med jordbruksvarer. Under forberedelsen til forhandlingene satte Norge og en del andre land fokus på jordbrukets rolle som produsent av fellesgoder. En regner med at det vil gå flere år før en ny WTO-avtale er ferdig forhandlet og settes i verk.

7.2. Skogbruket

Mens jordbruket er en til dels sterkt regulert næring og i øyeblikket stort sett beskyttet mot konkurranse fra tilsvarende utenlandsk produksjon, er skogbruket i stor grad prisgitt de globale markedskreftene.

Regjeringen la i 1999 fram en melding til Stortinget om skogpolitikken, Stortingsmelding 17 (1998-1999) "Verdiskapning og miljø - muligheter i skogsektoren". Meldingen legger vekt på en tydeligere miljøprofil. Opprinnelig foreslo regjeringen å utarbeide en egen miljøforskrift gjeldende fra høsten 1999, men Stortinget valgte å utsette denne inntil en har sett effekten av "Levende skog-prosjektet". Videre åpnes det for en utvidelse av barskogvernet, og i den forbindelse nevnes behovet for å få like kriterier på tvers av landegrensene når det gjelder statistikk. Også for annen skogstatistikk nevnes behov for standardisering av statistikk mellom landene. Begrunnelsen for dette er hensynet til handelen med norske skogprodukter. En høy miljøprofil skal gi konkurransefordeler.

Stortingsmeldingen sier også at skogressursene bør utnyttes bedre enn det som gjøres i dag, men det angis ikke noe konkret mål for avvirkingen. I dag er avvirkingen i Norge klart lavere enn først på 90-tallet, og industrien importerer 30-40 prosent av tømmerforbruket, mest massevirke.

Av andre signaler som gis i meldingen er en oppmyking av prisreguleringen på skogeiendommer og fortsatt bruk av skogavgiften som en grunnpilar i finansieringen av et bærekraftig skogbruk. Ordningen kan muligens bli utvidet til også å gjelde lokale foredlingstiltak og miljømessige tiltak.

I meldingen varsler regjeringen at den vil starte arbeidet med en ny skoglov. Det vil ta flere år før dette arbeidet er ferdig og loven eventuelt er vedtatt.

7.3. EØS

Følgende rettsakter er bindende for Norge på området jordbruksstatistikk:

- Council Regulation No 571/88 med etterfølgende endringer og presiseringer: omhandler strukturundersøkelser i jordbruket. Strukturundersøkelser skal gjennomføres i 1999/2000 (fullstendig telling), 2003, 2005 og 2007 (de 3 sistnevnte årene kan undersøkelsene gjennomføres som utvalgstilling).
- Council Regulation No 837/90: om årlig statistikk over areal, avlingsnivå og totalproduksjon av korn
- Council Regulation No 959/93: om årlig statistikk over areal, avlingsnivå og totalproduksjon av andre jordbruksvekster enn korn
- Council Directive 96/16 og Commission Decision 97/80: om månedlig og årlig statistikk over produksjon av melk og melkeprodukter, samt 3 årlig statistikk over meieristrukturen

Fra tid til annen leveres også annen statistikk på frivillig basis, dersom det ikke krever for mye ressurser.

7.4. Nærmere konkretisering av databehov

I vedlegg 1 er det gitt en summarisk oversikt over registrerte behov for statistikk og aktuelle kilder som kan dekke behovene. For noen behov trengs årlig statistikk, mens for andre behov er det tilstrekkelig med statistikk hvert 3., 5. eller kanskje bare hvert 10. år.

I tillegg til landstall er det stor interesse for statistikk på regionalt nivå. Foruten statistikk for fylker og kommuner nevner brukerne behov for inndeling etter jordbruksregioner (10 stk), landskapsregioner (45 stk), nedbørfelt eller andre inndelinger basert på vassdrag, samt Kommunal- og regionaldepartementets inndeling etter distriktpolitiske virkemidler.

7.5. Prioriteringer

Innen jordbruket regner vi med at statistikk for utarbeiding av totalregnskapet fortsatt vil ha høy prioritet. Statistikk som belyser jordbrukets produksjon av fellesgoder og miljørelatert statistikk vil få økende betydning. Noe av det samme regner vi med vil skje innen skogbruket. Den tradisjonelle statistikken som fokuserer på avvirkningskvantum, -metode o.l. kan måtte vike noe for miljørelatert statistikk. For skogbruket har en også registrert etterspørsel etter statistikk over ulike kostnadsfaktorer. Strukturstatistikk for landbrukseiendommer og driftsenheter i jordbruket har også høy prioritet.

Når det gjelder tema i de årlige utvalgstillingene vil skogbruk være hovedtema i 2000. En vil ikke sette opp en fast plan for etterfølgende år. I stedet vil en legge opp til en årlig dialog med de viktigste brukerne og på det grunnlaget foreta prioritering av tema.

8. Koordinering og samarbeid

8.1. Internt i SSB

S430 regner med regelmessig kontakt med følgende seksjoner i forbindelse med utarbeiding og presentasjon av statistikk:

- S220 vedrørende miljørelatert statistikk for landbruket. Arealstatistikk knyttet til landbruket er også et aktuelt samarbeidsområde
- S420 i forbindelse med utarbeiding av statistikk over inntekt- formue- og skatteforhold for landbruksbefolkningen
- S210 vedrørende totalregnskapet for skogbruket (NILF dekker jordbrukssektoren)

Det kan også bli aktuelt å samarbeide med S410 vedrørende utnyttelse av BoF, og på lengre sikt (2003-2004) kan det være aktuelt å samarbeide med andre seksjoner i forbindelse med utnyttelse av elektronisk innrapporterte data fra næringsoppgaver, tilleggs skjema og/eller regnskap. For øvrig kan det når som helst dukke opp behov for ad hoc-samarbeid med andre seksjoner.

8.2. Nasjonalt

Under planleggingen av en ny fullstendig telling i 1999/2000 tok SSB en strategisk beslutning om å satse på Landbruksregisteret som framtidig registergrunnlag for landbruksstatistikken. I og med at Jordbrukstelling 1999 er begrenset til driftsenheter i jordbruket, vil SSB ikke ha et eget oppdatert og fullstendig register innen landbruket som kan brukes som registergrunnlag. Utviklingen av

Landbruksregisteret blir derfor av meget stor betydning for SSB, og vi ønsker et nært og forpliktende samarbeid med SKF¹. Vi har allerede tatt et initiativ for å få endret betingelsene for definisjon av driftsenhet i jordbruket ("aktiv drift-koden") og reaktivisert styringsgruppa, og dette vil bli fulgt opp videre.

Statens landbruksforvaltning blir en nøkkelinstitusjon når det gjelder drift av administrative datasystemer innen jordbruket og leveranse av data fra disse systemene. S430 tar sikte på en avklaring av "hvem som gjør hva" i framtida med hensyn på publisering av statistikk fra det enkelte system/-ordning.

I forhold til NILF er det også behov for noe tettere samarbeid og avklaring av roller. Problemet her er at det ikke alltid er samsvar mellom tilsynelatende samme statistikk publisert av SSB og statistikk publisert av Budsjettnemda for jordbruket (BFJ) i Totalkalkylen. BFJ gjør av og til tilpasninger av eller tillegg til vår primærstatistikk.

Ut over dette vil det være behov for regelmessig kontakt med andre institusjoner som selv utarbeider offisiell statistikk eller forvalter administrative datasystemer som kan utnyttes til offisiell statistikk. De mest aktuelle institusjonene er nevnt i kapittel 5.2.

Nasjonalt har SSB hovedansvaret for internasjonalt statistisk samarbeid. Vi tar sikte på å spille en aktiv rolle her og tok høsten 1999 kontakt med NILF og LPC¹ for å drøfte aktivitet og rollefordeling. Dette samarbeidet vil bli videreført, og det er aktuelt å trekke inn Omsetningsrådet¹ for å få en tilfredsstillende statistikk for produksjon av melk og melkeprodukter.

8.3. Internasjonalt

Ifølge EØS-avtalen er deler av EUs jordbruksstatistikk forpliktende for Norge. Siden 1994-95 har Eurostat derfor vært det viktigste internasjonale "kontaktpunktet", og vi forventer at dette vil bli tilfelle også de kommende åra. Generelt regner vi med økt behov for statistikk som er sammenlignbar på tvers av landegrensene. For å ivareta behov for standardisering og harmonisering, er det naturlig for Norge å følge nøye med på hva EU gjør, også på områder hvor vi ikke har rettslige forpliktelser. Harmonisering er aktuelt dersom dette ikke kommer i konflikt med viktige nasjonale behov.

S430 har også et samarbeid på nordisk nivå gjennom Nordisk statistisk kontaktnett for jord- og skogbruksstatistikk. Til vanlig holdes møter ca. hvert annet år, og vi forventer at aktiviteten opprettholdes. Videre tar seksjonen fortsatt sikte på å delta i møter i ECE-regi (Food and Agricultural Statistics in Europe), og det er nylig etablert en baltisk-nordisk gruppe for skogstatistikk.

9. Datafangst

En vesentlig del av S430s datafangst kommer fra administrative datakilder. Dette er i tråd med SSBs generelle retningslinjer om at databehovene hvis mulig skal dekkes fra administrative datakilder i stedet for statistiske undersøkelser.

Landbruket er allerede godt dekket av administrative systemer. Vi kjenner ikke til planer om nye omfattende systemer, men som før nevnt er et forprosjekt om en sentral tilskuddsdatabase for jordbruket satt i gang. I enkelte systemer gjenstår det imidlertid en del kontroll og tilrettelegging både eksternt og ved S430 før dataene kan utnyttes fullt ut til statistikkproduksjon. Utfordringen framover vil trolig vel så mye gjelde oppfølging av eksisterende systemer som å ta i bruk nye. De viktigste eksisterende administrative systemene er:

¹ Statens landbruksforvaltning f.o.m. 1. juli 2000.

Jordbruk	Skogbruk
<ul style="list-style-type: none"> • Søknad om produksjonstilskudd i jordbruket (gjelder flere ordninger) • Velferdsordningene i jordbruket • Markedsordningen for korn og oljefrø • Leveranseregisteret for slakt • Tilskuddsdata knyttet til melkeproduksjon • Tilskudd til investeringer (BU-midler) • Register over bruk omlagt eller under omlegging til økologisk drift 	<ul style="list-style-type: none"> • Virkesdatabase for skogavgift og måleopplysninger (VSOP) • Skogavgiftsregnskapet • Skogsveidatabasen

Det arbeides med en revisjon av de ulike næringsoppgavene for næringsdrivende og tilrettelegging av disse oppgavene for elektronisk innrapportering. Omleggingen planlegges iverksatt fra og med skatteåret 2003. I SSB er det etablert et eget prosjekt som skal forberede elektronisk innrapportering av slike data. Prosjektet omfatter også innrapportering av regnskapsdata utover det Skattedirektoratet krever. S430 vil holde seg orientert om prosjektet, og det kan bli aktuelt å utnytte data fra næringsoppgaver og/eller regnskap i landbruksstatistikken.

S430 vil gjøre en ny vurdering av om Momsregisteret er en relevant kilde for landbruksstatistikk.

S430 anser det som en klar fordel med et fysisk datamottak av de administrative dataene. Det gir en generell innsikt i de ulike systemene, det må tas stilling til eventuelle endringer i systemene både i forhold til populasjon og datainnhold og en knytter kontakter til de ulike fagmiljøer. Særlig i forhold til produksjon av tidsserier er dette viktig. Avhengig av utformingen av en sentral tilskuddsdatabase for jordbruket, kan det imidlertid i framtida være aktuelt å lagre mindre detaljerte opplysninger i SSB enn i dag.

Skal behovene for statistikk dekkes på en tilfredsstillende måte, vurderer S430 det fortsatt som nødvendig med årlige statistiske undersøkelser i form av utvalgstillinger. Utvalgstillingene vil bli brukt til å:

- Skaffe data som mangler helt i administrative systemer
- Skaffe data for enheter som ikke omfattes av administrative systemer

Utvalgstillinger gir fleksibilitet til å ta opp aktuelle tema, noe det er små muligheter for i de administrative systemene. Et operativt opplegg med utvalgstillinger gjør oss dessuten i stand til på kort varsel å erstatte sentrale administrative data som måtte forsvinne med data fra en telling.

Data som må skaffes via utvalgstilling er blant annet:

- Antall driftsenheter, produksjonsomfang på driftsenheter som ikke søker produksjonstilskudd i jordbruket
- Antall sysselsatte og årsverk, yrkeskombinasjoner, ny næringsvirksomhet i tilknytning til tradisjonelt jord- og skogbruk
- Avling av poteter og grovfôrvekster
- Maskiner og bygninger
- Jordarbeiding, gjødsling og bruk av plantevernmidler
- Miljø- og kulturlandskapsindikatorer
- Diverse kostnadsdata, mekanisering og driftsutgifter i skogbruket
- Avvirkningspotensiale

9.1. Nærmere om utvalgstillinger

Beregning av utvalgsusikkerhet for utvalgstillingene 1990 - 1998 omtales i et eget dokument.

Fra og med 2000 tar S430 sikte på å etablere en hovedutvalgstilling med en utvalgsstørrelse som gir grunnlag for å publisere statistikk for vanlig forekommende kjennemerker på fylkesnivå. Videre er det nødvendig å etablere et underutvalg for avling av poteter og grovfôrvekster. Det er i dag betydelige problemer med kvaliteten på avlingsdata, og statistikken vil bli nærmere vurdert i 2000.

Landbruksforvaltningen på kommunenivå har "alltid" bistått SSB ved datainnsamling for de årlige utvalgstillingene. I den senere tid har vi merket en økende motvilje mot å utføre denne type arbeid. En åpenbar grunn til dette er redusert bemanning. I en del mindre landbrukskommuner har dessuten landbruksetaten blitt slått sammen med andre etater, eller det har blitt etablert felles kontor med andre kommuner. Noe av årsaken til endringene er overføringen av landbruksetaten fra staten til kommunene midt på 90-tallet.

SSB har stor nytte av den kjennskap personalet i landbruksforvaltningen ofte har til de enkelte eiendommer og driftsenheter. For oss vil det være svært ressurskrevende å ta kontakt med den enkelte oppgavegiver. Vi ønsker derfor fortsatt å benytte lokal landbruksforvaltning ved datainnsamlingen, men regner med at deres kapasitet til å yte bistand vil reduseres ytterligere. For å unngå økning i ressursbruken i SSB tar vi sikte på å utforme et enklere skjema med hensyn til hva vi spør om og ikke minst layoutmessig. For øvrig vil det også bli arbeidet med andre tiltak for å redusere omfanget av revisjonsarbeid, f.eks. ved økt bruk av maskinelle kontroller og/eller imputering.

I løpet av noen år regner vi med at det vil bli lagt til rette for at oppgavegiverne kan besvare spørreskjema via e-mail og internett, men først må både tekniske og sikkerhetsmessige forhold avklares nærmere.

Følgende opplegg foreslås for den framtidige hovedutvalgstillingen:

Registergrunnlag

Landbruksregisteret vil utgjøre registergrunnlag for trekking av utvalg, og dataene skal knyttes til enhetene landbrukseiendom, driftsenhet i jordbruket og person(er) som er eier(e) og/eller bruker(e) av nevnte enheter. Landbruksregisterets definisjoner og identifikasjoner skal benyttes, slik at kobling mellom statistiske og administrative data kan skje med minst mulig problemer.

Populasjon

Landbruksregisteret omfatter eiendommer med minst 5 dekar jordbruksareal og/eller minst 25 dekar produktivt skogareal samt driftsenheter i jordbruket med minst 5 dekar jordbruksareal i drift. Utvalgstillingene i perioden 1990-98 har hatt de samme nedre arealgrenser for skogeiendommer og driftsenheter.

De viktigste statistikkbrukerne har hittil vært forsiktige med å foreslå endringer i populasjonen. S430 går inn for å beholde nåværende omfang inntil den kommende stortingsmeldingen om landbrukspolitikken er behandlet og eventuelle konsekvenser for Landbruksregisteret og tilskuddssystemene er klarlagt. Eventuelle endringer må skje i samråd med rådgivende utvalg og sekretariatet for Landbruksregisteret.

Det er grunn til å anta at de nedre arealgrensene vil bli hevet i løpet av planperioden. For jordbruksareal er 20 dekar en sannsynlig grense. En heving av nedre arealgrense gjør det aktuelt med supplerende betingelser for oppgaveplikt, knyttet til hagebruk og husdyrhold.

Felles utvalg for jordbruk og skogbruk

En vil videreføre ordningen med felles utvalg i jord- og skogbruket i stedet for 2 separate utvalg. Fordeler med felles utvalg er:

- Det hører skog til en vesentlig del av driftsenhetene i jordbruket, og drifta av jordbruk og skogbruk kan dermed ses i sammenheng i statistikken.
- Hensynet til oppgavegiverne; ved 2 separate utvalg ville en del oppgavegivere måtte fylle ut skjema 2 ganger pr. år.
- Kostnadsbesparende for SSB.

Basisenheten i utvalget vil være *landbrukseiendom*. En landbrukseiendom kan bestå av ingen, én eller unntaksvis flere driftsenheter i jordbruket. For eiendommer med ulike eier og brukere av driftsenheten (forpaktning) må det være klare regler for skjemautfyllingen.

Tellingstidspunkt

Felles utvalg for jord- og skogbruk har betydning ved fastsetting av tellingstidspunkt, men også andre forhold er av betydning: når foreligger et oppdatert Landbruksregister, når er det best for oppgavegiverne å motta skjema, når har landbruksetaten best tid, når trenger statistikkbrukerne statistikken, tema i undersøkelsen osv.

For en del data vil det være ønskelig med opplysninger for foregående kalenderår. Et hensiktsmessig tellingstidspunkt kan da være på ettervinteren, etter regnskapsavslutning. For en del forhold relatert til jordbruksdrift vil imidlertid dette tidspunktet passe dårlig. Utvalgstillingene på 90-tallet hadde tellingsdato 1. juni, mens Jordbrukstelling 1999 hadde tellingsdato 31. juli. Søknad om produksjonstilskudd har også registreringsdato 31. juli. Ut fra en avveining av de nevnte forhold og hensynet til tidsserier, vil en beholde 1. juni som tellingsdato. Dersom spesielle tema skal belyses, kan en annen tellingsdato være aktuell.

Faste eller rullerende utvalg?

Alle tidligere utvalgstillinger har hatt faste utvalg i en 10-årsperiode mellom 2 fullstendige tellinger. Dette har for det første vært begrunnet med at det ikke har eksistert et løpende oppdatert register å trekke nye utvalg fra, dernest at faste utvalg gir mulighet for å følge de samme enhetene over tid, noe som gir et godt grunnlag for analyser.

I Landbruksregisteret har vi nå tilgang til et løpende oppdatert register. Videre har vi erfart at et betydelig antall oppgavegivere blir lei av å være med i en utvalgstilling over en så lang periode som 10 år, og dette påvirker trolig kvaliteten på opplysningene som gis. Vi foreslår derfor at det velges en kombinasjon av rullerende og faste utvalg. På denne måten kan en for bestemte formål følge de samme enhetene over tid. Eksempelvis kan en ønske å bruke et fast utvalg i arbeidskraftundersøkelsene.

Utvalgsstørrelse, metode for stratifisering og oppblåsing

Dette beskrives i et eget dokument.

10. Utviklingsoppgaver

For 2000 - 2002 foreslås utviklingsoppgavene nevnt nedenfor:

- Driftsforminndeling (typologi)
- Opplegg for utnytting av individdata fra VSOP og skogavgiftsregnskapet
- Forbedret avlingsstatistikk for poteter og grovfôrvekster
- Utnytting av administrative data (investeringsstøtte mv.) fra Landbruksbanken/SND
- Matvarestatistikk (publikasjon med statistikk fra flere sektorer)

Andre aktuelle oppgaver kan være utnytting av data fra alminnelig næringsoppgave og eventuelle tilleggsskjema, men her må innhold og hvem som skal omfattes av ordningen avklares.

Utviklingsoppgaver på lengre sikt er vanskelig å konkretisere. Her vil eventuelle endringer i jordbrukspolitikken spille en vesentlig rolle.

11. Produkter

SSB vil fortsatt legge stor vekt på å arkivere og dokumentere filer med individdata med tanke på tidsserier og koblinger for analyse o.l. Internt bruker vi betegnelsen "Landbruksstatistisk database" for individdata som har felles koblingsnøkkel (hovednummer i Landbruksregisteret, produsentnummer, fødselsnummer eller organisasjonsnummer).

Internt i SSB vil landbruksstatistikk på fylkes- og kommunenivå legges inn i Regional databasen (RD).

11.1. Produktprofil

Ved publisering av data fra administrative systemer kan den enkelte dataeier ha et fortrinn med hensyn til aktualitet og detaljkunnskap om datakilden. Det kan derfor være aktuelt for SSB å legge noe mindre vekt på å publisere detaljert statistikk fra enkeltkilder i framtida, men dette må eventuelt skje etter en avklaring med vedkommende dataeier. Selv om publiseringen begrenses, må SSB av hensyn til tidsserier og koblinger arkivere data fra systemene. Det er også i framtida aktuelt å publisere en del statistikk utarbeidet av andre sammen med egen statistikk, f.eks. i "samle-NOSene".

Ut fra hva vi anser som våre sterke sider bør vi legge større vekt på å utvikle statistikk som bygger på flere enkeltkilder og/eller tidsserier. Dette kan gjelde statistikk som bygger på eksisterende data ved S430 eller en kombinasjon av landbruksdata og data fra andre seksjoner i SSB. En slik strategi vil øke kravene til kompetanse i staben, og dette må tas hensyn til gjennom opplæring og/eller ved rekruttering.

Svært mye av landbruksstatistikken er regionalstatistikk som egner seg for presentasjon på kart, dels uavhengig av administrative inndelinger. Landbruksregisteret inneholder koordinater for vel 90 % av landbrukseiendommene og ca. 95 % av driftsenhetene. For driftsenheter skal andelen økes ytterligere i løpet av 1999-2000. Høsten 1999 ble det satt i gang opplæring i bruk av kartverktøy ved S430, primært med sikte på anvendelse på Jordbrukstelling 1999. Denne kompetansen bør snarest mulig også anvendes på løpende landbruksstatistikk.

Det bør legges økt vekt på å dokumentere opplegg for og kvalitet på de ulike statistikkene i forbindelse med publisering. For utvalgstillingene må det etableres et opplegg for årlige beregninger av utvalgsusikkerhet.

11.2. Formidling

Det meste av landbruksstatistikken som produseres av S430 skal brukes av brukere utenfor SSB. Det er da viktig at det spres informasjon om hva som er tilgjengelig og hvor statistikken finnes. Videre må den enkelte statistikk være lett tilgjengelig i en form som passer brukerne.

Innen området informasjonsspredning går den teknologiske utvikling for tida meget raskt. Seksjon 430 vil ikke ha ressurser og kompetanse til å ligge i front på dette området, og vi regner med å benytte de informasjonskanaler som Seksjon for informasjon og publisering legger til rette for i SSB.

11.2.1. Internett

Frigiving av statistikk skjer i dag gjennom Dagens statistikk på internett. Også tidligere publisert landbruksstatistikk er tilgjengelig på SSBs internettsider via Ukens statistikk og Statistisk årbok.

Stadig flere brukere ønsker å hente statistikk direkte fra nettet. Det bør derfor være en høyt prioritert oppgave å bygge ut hjemmesider for landbruksstatistikk hvor statistikken kan hentes ut på egnet format, f.eks. for videre bearbeiding i regneark på egen PC.

11.2.2. Papirbasert publisering

Statistikk frigitt via internett publiseres også i den papirbaserte publikasjonen Ukens statistikk.

Årlig utgir S430 publikasjonene Jordbruksstatistikk og Skogstatistikk i serien Norges offisielle statistikk (NOS) og sammen med Seksjon for miljøstatistikk utgis rapporten Resultatkontroll jordbruk. Landbruksstatistikk inngår dessuten i Statistisk årbok.

NOS Jordbruksstatistikk og NOS Skogstatistikk har i dag preg av å være statistiske årbøker for hver sine sektorer. Det har kommet en del kritikk av disse, først og fremst av aktualiteten, men enkelte har også stilt spørsmål ved omfanget av statistikk utarbeidet av andre.

S430 vil tilpasse seg det nye rammeverket i SSB for publisering av offisiell statistikk. Vi må i den forbindelse se nærmere på "samle-NOSene". Vi mener at disse fortsatt dekker et behov. Alle brukere har ikke tilgang til internett eller er i stand til å finne fram på nettet på en effektiv måte. Foreløpig er det også et problem hvordan flere årganger av statistikkene skal lagres på internett. Det kan være aktuelt å overføre "samle-NOSene" til serien Statistiske analyser, men da må vi i tillegg utarbeide en egen NOS som dokumenterer hovedresultat og metadata for landbruksstatistikken. Parallelt med en papirutgave av publikasjonene er det aktuelt å legge ut en versjon på internett som oppdateres etter hvert som tall blir klare.

11.2.3. Spesialoppdrag

Seksjonen må fortsatt prioritere en høy beredskap for produksjon av skreddersydd statistikk. Dette gjelder både enkle tjenester som er gratis og oppdrag mot betaling. God og rask betjening av brukerne er viktig i en eventuell konkurransesituasjon.

11.2.4. Rapportering til Eurostat

Som en del av EØS-avtalen skal Eurostat også publisere statistikk for EFTA/EØS-landene. Publiseringen har hittil ikke vært tilfredsstillende. På området melk og melkeprodukter skyldes dette delvis problemer med den norske rapporteringen, og dette må det jobbes med. For strukturstatistikk for jordbruket er det i første rekke Eurostat som ikke har funnet fram til egnede rutiner.

Eurostat har uformelt reist spørsmål om Norge kan tenke seg å rapportere individdata til den såkalte EUROFARM-basen i Eurostat fra og med strukturundersøkelsen 1999/2000. EUROFARM-basen utgjør basis for Eurostats publisering, både på internett og i papirbaserte publikasjoner. Av hensyn til mulige reaksjoner blant oppgavegiverne, som kan få negative konsekvenser for kvaliteten på statistikken, har S430 kommet til at Norge inntil videre ikke bør sende individdata til Eurostat. Det må derfor jobbes videre med en hensiktsmessig rapporteringsrutine.

Vedlegg

1. Emnevis oversikt statistikkbehov og aktuelle datakilder

Tradisjonell næringsutøvelse

Jordbruk

Emne	Kilde
Antall driftsenheter	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling• Landbruksregisteret: nåværende rutine for oppdatering av registeret vil gi statistikk på et vesentlig seinere tidspunkt enn fra en utvalgstilling. Status for en del marginale driftsenheter vil dessuten være usikker og jordbruksareal i drift vil ikke være oppdatert.
Sysselsetting	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling
Planteproduksjon, areal	<ul style="list-style-type: none">• Søknad om produksjonstilskudd + tillegg for ikke-søkere fra utvalgstilling
Planteproduksjon, avlinger	<ul style="list-style-type: none">• Avlinger av korn og oljefrø: data fra SKF• Avlinger av poteter og grovfôr: utvalgstilling
Planteproduksjon, produktpriser	Statistikk utarbeides av LPC
Husdyrproduksjon, antall dyr	<ul style="list-style-type: none">• Søknad om produksjonstilskudd + tillegg for ikke-søkere fra utvalgstilling
Husdyrproduksjon, ytelse, husdyrprodukt	<ul style="list-style-type: none">• Avdrått/ytelse: statistikk fra Husdyrkontrollen• Kjøttproduksjon: data fra Leveranseregisteret for slakt• Melkeproduksjon: data samles inn av Omsetningsrådet i forbindelse med tilskuddsordninger for melkeproduksjonen• Eggproduksjon: data samles inn av NILF• Ullproduksjon: data samles inn av NILF• Skinnproduksjon: statistikk fra Norges Pelsdyrslag
Husdyrproduksjon, produktpriser	Statistikk utarbeides av LPC
Bruk av jordbrukets transportmidler til kjøring i andre næringer	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling
Eget arbeid i forbindelse med investeringer og vedlikehold	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling
Forbruk av ikke-varige produksjonsmidler	<ul style="list-style-type: none">• Handelsgjødsel og kalk: statistikk fra Landbrukstilsynet (aggregert nivå), utvalgstilling (individnivå)• Plantevernmidler: statistikk fra Landbrukstilsynet (aggregert nivå), utvalgstilling (individnivå)• Energi: utvalgstilling, estimat fra NILF• Innkjøpt fôr: Landbrukstilsynet, estimat fra NILF• Mindre maskiner og redskaper: utvalgstilling
"Bestand" av varige produksjonsmidler (bygninger, maskiner)	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling• Bygninger: GAB-registeret• Nyregistrerte traktorer: Kjøretøyregisteret
Investering i og vedlikehold av varige produksjonsmidler	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling• Næringsoppgave, tilleggsskjema: skjemaene er under revisjon og det er i øyeblikket usikkert hvilke opplysninger som kan skaffes og hvem som blir omfattet av ordningen
Ikke-varige og varige produksjonsmidler, priser	<ul style="list-style-type: none">• Statistikk utarbeides av LPC
Gjeldsforhold, renter på lånt kapital	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling (krevende!)

Emne	Kilde
	<ul style="list-style-type: none"> Ligningsdata/selvangivelsesdata
Jordleie	<ul style="list-style-type: none"> Omfang: søknad om produksjonstilskudd + utvalgstilling Varighet: søknad om produksjonstilskudd Kostnader: utvalgstilling, LPC utarbeider årlig statistikk over pris pr. daa, etter bruken av jorda og distrikt (aggregert nivå)
Kommunale og fylkeskommunale tilskudd til jordbruket	<ul style="list-style-type: none"> KOSTRA(?) Undersøkelse rettet mot kommuner og fylkeskommuner(?)
Yrkeskombinasjoner i jordbruket	<ul style="list-style-type: none"> Utvalgstilling (arbeidsinnsats og/eller inntekter) Ligningsdata/selvangivelsesdata (inntekter)
Inntekt, formue og skatt	<ul style="list-style-type: none"> Ligningsdata (kombinert med Landbruksregisteret, utvalgstilling eller søknad om produksjonstilskudd)
Likestilling, rekruttering	<ul style="list-style-type: none"> Eier-/brukerskifter ifølge Landbruksregisteret, utvalgstilling eller søknad om produksjonstilskudd Andre opplysninger: utvalgstilling
Økologisk drevet jordbruk	<ul style="list-style-type: none"> Søknad om produksjonstilskudd Debio
Seterdrift, beitebruk	<ul style="list-style-type: none"> Søknad om produksjonstilskudd

Skogbruk

Emne	Kilde
Avvirkning av tømmer og ved, priser	<ul style="list-style-type: none"> Tømmer for salg: VSOP Ved for salg: VSOP (dårlig kvalitet) Tømmer og ved til eget bruk og avstått på bruksrett til andre: utvalgstilling
Produksjon av juletrær og pyntegrønt, priser	<ul style="list-style-type: none"> Data fra Norsk Pyntegrønt (usikre)
Jaktrettigheter, kjøtt fra vilt	<ul style="list-style-type: none"> Beregninger ved S430 (usikre)
Produksjon av tjenester tilknyttet skogbruk	<ul style="list-style-type: none"> Beregnes av S210 (tømmermåling, driftsplanlegging, drift av planteskole, fløting)
Egne produksjonsfaktorer brukt til skogkultur, bygging av skogsveier mv.	<ul style="list-style-type: none"> LD Utvalgstilling(?)
Innleie av trekraft fra jordbruket	<ul style="list-style-type: none"> Utvalgstilling
Kjøp av ikke-varige produksjonsmidler og tjenester	<ul style="list-style-type: none"> Utvalgstilling Næringsoppgave
Investering i og vedlikehold av varige produksjonsmidler	<ul style="list-style-type: none"> Skogavgiftsregnskap, veidatabase, leverandører av maskiner, utvalgstilling
Sysselsetting, type arbeidskraft, mekaniseringsgrad	<ul style="list-style-type: none"> Eier, familiemedlemmer og arbeidskraft ansatt av eier: utvalgstilling m³ avvirket og utkjørt av entreprenør mv.: utvalgstilling m³ avvirket med hogstmaskin: utvalgstilling Antall entreprenører, ansatte i skogeierforeninger mv.: egen undersøkelse
Driftsutgifter til hogst og framkjøring, andre utgifter	<ul style="list-style-type: none"> Utvalgstilling Skogavgiftsregnskap
Avvirkningspotensialet for ulike kategorier skogeiendommer	<ul style="list-style-type: none"> Utvalgstilling

Landbruk og miljø

Emne	Kilde
Eiendommenes totalareal, arealet fordelt på ulike kategorier	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling• Landbruksregisteret: det forventes ikke oppdaterte opplysninger av tilfredsstillende kvalitet for totalarealet
Eiendommenes/driftsenhetenes arrondering (teiger mv.)	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling
Omdisponering av areal	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling• Omdisponering av jordbruksareal etter jordloven, plan- og bygningsloven og ved ekspropriasjon: statistikk fra LD
Jordarbeiding, gjødsling og bruk av plantevernmidler	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling• Tilskudd til redusert jordarbeiding• Bruk av plantevernmidler: Landbrukstilsynet
Utslipp av klimagasser fra jordbruket	<ul style="list-style-type: none">• Antall husdyr: søknad om produksjonstilskudd + beregnet tillegg fra utvalgstilling• Gjødsellager: utvalgstilling
Energiforbruk	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling
Vanningsanlegg, vannkilde	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling
Behandling av avfall fra jordbruket, mottak av avfall fra andre sektorer	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling, undersøkelser rettet mot mottakere av avfall fra jordbruket eller "leverandører" av avfall til jordbruket
Utbredelse av driftsplan for skogen	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling
Vernet og uberørt skog	<ul style="list-style-type: none">• Vernet areal i alt: statistikk fra DN• Uberørt skog: utvalgstilling (vanskelig tema)
Kulturlandskaps- og miljøindikatorer	<ul style="list-style-type: none">• Program for overvåking av kulturlandskap (NIJOS)• Utvalgstilling
Utnyttelse av jakt- og fiskeressurser tilhørende landbrukseiendommene	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling

Distriktsutvikling

Emne	Kilde
Etablering og omfang av ny næringsvirksomhet	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling• Statistikk fra Statens landbruksbank/SND
Tilskudd til landbruket	<ul style="list-style-type: none">• Sentrale tilskudd: data fra SKF, Omsetningsrådet, Fraktkontoret for slakt, Landbruksbanken/SND mv.• Kommunale og fylkeskommunale tilskudd: undersøkelse blant kommuner og fylkeskommuner, KOSTRA(?)• SND
Befolkningsstatistikk	<ul style="list-style-type: none">• DSF (Seksjon 320)

Andre behov

Emne	Kilde
Omsetning av landbrukseiendommer	<ul style="list-style-type: none">• Landbruksregisteret eller utvalgstilling kombinert med GAB-registeret
Strukturstatistikk for landbruks-eiendommer og driftsenheter	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling kombinert med andre kilder (f.eks. DSF)• Landbruksregisteret (vil mangle totalareal) kombinert med andre kilder
Utdanning	<ul style="list-style-type: none">• Befolkningens høyeste utdanning: seksjon 320• Landbruksutdanning: utvalgstilling
Dokumentasjons- og kvalitetssystemer i landbruket	<ul style="list-style-type: none">• Utvalgstilling• Kommende administrative registre?
Import og eksport av tømmer, trelast og treforedlingsprodukter	<ul style="list-style-type: none">• Eksisterende statistikk over utenrikshandelen
Foredling av skogprodukter	<ul style="list-style-type: none">• Eksisterende industristatistikk?

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 2000/1 E. Rønning: Utenlandske statsborgere og kommunestyrevalget 1999: Dokumentasjonsrapport. 34s.
- 2000/2 M. Bråthen: Personer registrert som yrkeshemmet i SOFA-søkerregisteret. 25s.
- 2000/3 A.K. Johnsen og Ø. Hokstad: FoB2001: Kvalitativ testing av boligskjema - prøveundersøkelse 1999: Dokumentasjonsnotat. 32s.
- 2000/4 C. Hendriks, Ø. Hokstad og R. Sønsterudbråten: FoB2001: Boligtelling - prøveundersøkelse 1999: Dokumentasjonsnotat. 60s.
- 2000/5 K. Bjønnes, G. Dahl og B.R. Joneid: FD - Trygd: Dokumentasjonsrapport: Økonomisk sosialhjelp 1992-1997. 31s.
- 2000/6 B.R. Joneid og J. Lajord: FD - Trygd: Dokumentasjonsrapport: Demografi 1992-1997. 117s.
- 2000/7 J. Heldal: Kalibrering av AKU: Dokumentasjon av metode og program. 28s.
- 2000/8 H. Hågård og L. Rogstad: FoB2001: Adresser i folkeregisteret og GAB: Rapport fra en arbeidsgruppe for adresse-samordning og utredning av elektronisk datautveksling mellom DSF og GAB. 51s.
- 2000/9 B. Sundby: Rutiner for produksjon av statistikk over pleie- og omsorgstjenestene i kommunene 1997. 84s.
- 2000/10 E. Aas: På leting etter målefeil - en studie av pleie- og omsorgssektoren. 31s.
- 2000/11 I. Øyangen: Lokalvalgundersøkelsen 1999: Dokumentasjonsrapport. 36s.
- 2000/12 E. Englien: Arealbruksstatistikk for tettsteder: Dokumentasjon av arbeid med metodeutvikling 1999. 50s.
- 2000/13 F. Gundersen og A.E. Hustad: Statistikk over anmeldte lovbrudd og registrerte ofre: Dokumentasjon. 51s.
- 2000/14 T. Martinsen: Prosjekt over industriens energibruk. 58s.
- 2000/15 R. Ragnarsøn: Harmonisert produksjonsstatistikk for industrien. 39s.
- 2000/16 B. Halvorsen og R. Nesbakken: Fordelingseffekter av økt elektrisitetsavgift for husholdningene. 74s.
- 2000/17 J. Fosen og L. Solheim: Avledede variable i registerstatistikk: To metoder for klassifikasjon av sysselsettingsstatus. 43s.
- 2000/18 K. Myklebust: Rapport fra seminar om stedfesting av bedrifter. Oslo 1. desember 1999. 73s.
- 2000/20 K. Bjønnes, G. Dahl, J. Johansen og Ø. Sivertstøl: FD - Trygd: Dokumentasjonsrapport: Fødsels- og sykepenger, 1992-1997. 109s.
- 2000/21 A. Vedø, J-A. Sigstad Lie og J. Bjørnstad: Statistisk modellering i AKU: Modellstudier og modellestimering. 113s.
- 2000/22 B. Strøm: MSG-6 Utslippsmodellens ligningsstruktur: Teknisk dokumentasjon. 49s.
- 2000/23 T. Risberg, G. Rogdaberg og R.M. Rosvold: Sykepleiernes tilpasning i arbeidsmarkedet: En kort beskrivelse av teorier og dataregistre. 46s.
- 2000/24 A.S. Brørs, K. Dybendal, A.H. Foss og T. Jakobsen: Dokumentasjon av BESYS - befolkningsstatistikksystemet: Befolkningsendringer i 1998 og befolkningsbasen (BEBAS) 1. januar 2000. 43s.
- 2000/25 E. Høydahl: FoB2001: Kommunenes innspill om kommunehefter. 18s.
- 2000/26 T. Kalve og J. Sørøy: Revisjon av barnevernsdata. 30s.
- 2000/27 A. Skoglund: Publikasjoner fra forskningsvirksomheten 1991-1999. 72s.
- 2000/28 H. Hungnes: Omregning av KVARTS-relasjoner til MODAG-relasjoner. 12s.
- 2000/29 R.N. Johnsen: Undersøking om foreldrebetaling i barnehagar, januar 2000. 36s.